

(COL·LECCIÓ NO-FICCIO) • 3

CRÒNIQUES DE XAUEN
Dietari d'una antropòloga al Marroc

Ivone Puig Artigas

Quorum
LLIBRES

Amb el suport de:

Primera edició: abril de 2017

© Ivone Puig Artigas

© de l'edició:

Quorum Llibres

C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977602591 • Fax 977614357
quorum@quorumllibres.cat
www.quorumllibres.cat

Fotografia de la coberta: Llorenç Vendrell Feixas

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-16342-10-5

DL T 296-2017

PREFACI

Vaig realitzar estades més o menys llargues al nord del Marroc, i en concret a la ciutat de Xauen, durant el període comprès entre els anys 2008 i 2011. L'objectiu d'aquestes era dur a terme una recerca etnogràfica sobre les migracions protagonitzades pels marroquins d'aquella zona cap a les illes Pitiüses, per a la meua tesi doctoral. Algunes d'aquestes incursions van ser breus (d'una a quatre setmanes) i em van permetre entrar en contacte amb la cultura local i conèixer els paratges que van veure néixer i créixer molts dels migrats que ara viuen a l'Estat espanyol entre nosaltres; però d'altres van ser més perllongades (de quatre a deu mesos) i continuades, com en el cas del període que va del juliol de 2009 al desembre de 2010. Aquesta experiència em va donar l'oportunitat d'aprofundir en la cultura marroquina del nord, a la vegada que em va permetre establir un intens lligam amb un bon nombre de marroquins i marroquines, amiatat que mantinc com el més bell tresor des d'aleshores. El meu amor, predilecció i respecte per aquesta zona del món són profundament sincers i no han fet més que anar en augment i consolidar-se amb el temps. Així, tot i que en el text que segueix sovint sóc crítica amb la situació en la qual es troba el Marroc (fent befa de l'estat d'alguns espais públics, carregant contra l'administració o ironitzant sobre alguns aspectes de la societat en si) i faig ús d'un llenguatge mordaç en alguns passatges, amb aquestes cròniques no pretenc en absolut desprestigiar aquesta terra ni menys encara la seva gent, que m'ha acollit amb tota la generositat del món, i a la qual vull continuar sentint-me vinculada.

Aquestes cròniques sorgeixen de la meua experiència com a resident a Xauen una vegada finalitzat el treball de camp (realitzat al Marroc i a les illes Pitiüses) i s'inicien durant la darrera etapa de la tesi, moment en què

em trobava immersa en plena redacció del text final. Havia començat amb una etapa de quasi reclusió que no em permetia gaire vida social.

El text es troba dividit en tres parts que corresponen a tres estades diferents al Marroc. La segona i tercera part de les cròniques són les que ocupen la major part del text. La segona part fa referència a l'estada que vaig realitzar a Xauen la tardor del 2012, juntament amb el meu company, una vegada defensada la tesi. Més enllà d'unes vacances de dos mesos, aquesta estada suposava un premi autoatorgat per la feina i l'esforç que acabava de deixar enrere. La tercera part correspon a una darrera estada breu, un any després de l'anterior, amb l'objectiu de fer una prospecció sobre el terreny amb vista a una nova recerca.

El text està escrit en forma de diari epistolar i s'ha d'entendre dirigit cap al meu cercle de familiars i amics que restaven a casa (o en altres parts del món). Si hi esteu interessats, podreu fer una ullada a les fotografies que il·lustren les anècdotes de les pàgines següents al meu blog *Al sud d'Ogígia*: blogscat.com/a/alsuddogigia.

Malgrat que les vivències que s'hi narren estan basades o inspirades en fets reals, els noms de les persones han estat canviats per tal de mantenir-ne l'anonimat, i el mateix s'ha fet amb algunes de les localitzacions.

03/03/2011

Vam arribar fa tres dies i això és el que hem trigat a instal·lar-nos a la nostra casa de sempre, de lloguer i al bell mig de la medina, un món gairebé aturat en el temps. Xauen està preciosa i nosaltres hem reprès la nostra vida aquí tal com la vam deixar fa menys de tres mesos, d'allò més agradable. L'hivern se sent encara amb força, fa fred a la nit i al matí, però tenim una estufa de llenya *art-déco* que és un plaer i el sol llueix al llarg de tot el dia. A la terrassa de la part superior de la casa ja hi tenim la tauleta i els tamborets de suro i comencem a estar bronzejats.

Xauen, per a aquells que no us heu dignat a fer-nos una visita, és una petita ciutat de gairebé 40.000 habitants ubicada al bell mig del parc nacional de Talassemrane. Capital de la província intensament rural que porta el mateix nom, Xauen compta amb un nucli antic, la medina (que és on vivim nosaltres), on diversos barris van ser fundats pels moriscos andalusins que fugien de la península Ibèrica quan musulmans i jueus en van ser expulsats, i els quals van aportar un característic aire andalusí a la ciutat. Així, encara avui en dia, molts dels seus habitants reivindiquen la seva ascendència andalusina. Xauen es troba situada a 600 metres d'altitud, a la falda d'una cadena muntanyosa coronada pel Kelaa, que l'empara dels vents del nord. Les cases i els carrers, completament emblanquinats amb calç, han estat en molts casos tintats amb pigment anyil, de manera que la imatge del municipi des de la llunyania recorda la d'un poble pesquer de la Mediterrània. La medina, laberíntica com la majoria i només accessible per als vianants, es troba protegida per una muralla que compta amb sis portes d'accés, que en principi coincideixen amb cada un dels barris (actualment en són set) i acull més de vint mesquites i *zāwīyes* (confraries i centres de culte). El cor de la ciutat és la sempre animadíssima plaça d'Outa-Hammam, on s'hi

ubica la Gran Mesquita i l'antiga *alcassaba*, una fortalesa murallada construïda amb adob que es remunta al segle xv. A la plaça és on es concentren els principals establiments de restauració destinats als turistes, alguns dels quals amb terrasses molt agradables i decoració típica marroquina, però també els vividors i els qui viuen més o menys oficialment dels estrangers. Els xauniencs, i nosaltres també, prefereixen passejar i esbargir-se per altres zones de la ciutat més populars, com és la zona d'oci que s'ha desenvolupat al voltant del riu, al costat dels safareigs i de les fonts d'aigua, que atrauen tant l'atenció dels marroquins.

Però, reprenent la crònica, i pel que fa a la nostra vida en aquesta ciutat de somni mig aturada en el temps, cal dir que vivim en una casa de tres pisos propietat d'un francès (de la qual n'ocupem la segona planta), situada a dos metres de la mesquita del barri, que tenim accés a la terrassa de la casa que ocupa tota la planta superior, que tenim bona relació amb la majoria dels veïns, que adorem Xauen i els xauniencs i que ens apassiona la vida que portem aquí.

I, ara mateix, volem anunciar a bombo i plateret que hem tornat a la nostra dieta marroquina (hipercalòrica i hiperglucèmica) i que no parem de menjar. El pa ens té bojos i les pastes de la pastisseria i del forn són per a això i per a molt més! Avui és dijous, el millor dia de la setmana, junt amb el dilluns, el dimarts, el dimecres, el divendres, el dissabte i el diumenge. Hi ha soc (mercat) i hem sortit a comprar de tot per tal d'abastir la nostra cuina de productes frescos. A hores d'ara, ja he cuinat una crema amb carbassa i carbassons blancs i he preparat una macedònia amb platanets minúsculs i maduixots dolcíssims. He netejat la menta per a tots els tes de la setmana i en Lluç ha marxat a fer un volt per la muntanya, a veure si troba pinyes per encendre el foc. Avui dinarem peix al restaurant de la zona nova, allà on s'instal·len els venedors del mercat setmanal. Ens afartarem com uns lladres, perquè sembla que avui tenen calamarsos i seitons i nosaltres ja fa setmanes que hi pensem.

En fi, tot bé. Ja hem vist gairebé tothom i ens sentim com a casa. Jo ja he començat a treballar oficialment, després de dos dies de neteja domèstica intensa, lleixiu en mà i en plena guerra antifongs colonitzadors de parets. Ahir va ser el primer dia que vaig aconseguir fer feina productiva, tot i que al matí, per tal de motivar-me i entrar en calor, vaig fer un bon passeig fins a la zona del riu, vaig pujar fins a les fonts Ras al-Maa, i em vaig asseure a llegir una estona a la cafeteria del costat de la porta de la medina. Un plaer!

Malgrat que veníem amb una certa basarda al cos, ja que no sabíem fins a quin punt estava revoltada la població amb això de la Primavera Àrab, la zona sembla tranquil·la. Tenim un camió de l'exèrcit aparcat al costat del nostre cotxe, de manera que, tot i no ser una companyia gaire agradable, com a mínim, el tenim vigilat. La gent d'aquí ens ha explicat que la setmana passada va ser complicada, que van haver-hi manifestacions, trencada de vidres dels aparadors d'un banc, cotxes malmesos i desperfectes urbans diversos, però tothom diu que això ja s'ha apagat. Però jo no ho tinc tan clar, vist que l'exèrcit continua entre nosaltres. Sigui com sigui, nosaltres restarem a la guaita de possibles esdeveniments i jo en continuaré informant.

05/03/2011

Avui s'ha tornat a llevar un dia d'espectacle. És dissabte i jo porto dues hores esperant l'arribada de la nostra estimada Sowad, la dona que ve a netejar l'escala, la terrassa i els lavabos de tota la finca. Com sempre, es fa pregar i jo m'haig d'aguantar reclosa en aquesta catacumba gèlida, mentre en Lluc, càmera de fotografiar en mà, s'ha llançat a fer carrers. Xauen no deixa mai de sorprendre'ns gratament i és que cada nou jorn sembla superar l'anterior en bellesa. Després de l'esmorzar deliciós (visca el pa de l'Abdessalam!), he pres una estona el sol a la terrassa. Les primeres hores són un autèntic plaer i potser encara més pel fet que els xauniencs es lleven tan tard. La ciutat s'ha anat posant en marxa amb parsimònia. Les portes de les terrasses s'han anat obrint a poc a poc i, a hores d'ara, totes les dones han penjat ja les seves mantes a airejar i es passegen mandroses pels terrats, engalanades amb les seves bates i mandils de colors. En fi, res que aquí no passi cada dia del món.

Demà tenim previst sortir de ruta. Anirem al poble on fan el mercat del diumenge i després a menjar costelles de xai, fetge i patates fregides a l'*aduar* del costat, on ja ens tenen el gust pres, la qual cosa ens garanteix gaudir d'un àpat de diumenge com cal. L'Abdessalam, el forner, m'ha aconsellat que faci una visita als nois que venen terrissa a la carretera, abans del desviament que porta a Xauen, perquè diu que allà hi podré trobar un braser de fang per a tagins de mida gegant, com el que busco fa temps. L'altre dia, l'home estava a punt de fornejar un braser enorme i jo li vaig dir que en cercava un d'igual. El vaig tenir dos dies investigant on havien comprat aquell els turistes que l'hi havien portat.

Dilluns tenim previst anar a Tetuan, perquè tinc reunió amb els professors de la universitat, i aprofitarem per comprar una tona de llenya i pastissets (sobretot melindros ensucrats, d'aquells tan viciosos que venen al davant

del consolat espanyol). Continua fent un fred que pela, però de moment llueix el sol. Ahir al migdia es va posar núvol una bona estona, l'aire glaçava tot allò que abraçava i a poc a poc la gelor va aconseguir penetrar-nos fins al moll de l'os. Així que vam acabar tancant-ho tot i abrigant-nos amb tota la roba que hem portat.

Continuem menjant com si fes dos anys que no oloréssim la teca i tot ens sembla més bo que mai. Ahir vam fer pèsols de les pageses amb pernil i...: sense comentaris. Jo finalment m'he afeccionat al formatge de cabra fresc que fan a Xauen, però amb un punt de sal. L'empolvoro amb una mica de pebre negre i no puc parar de torrar més i més pa. En fi, que acabo aquesta crònica i em posiciono direcció cap a la cuina. Com que la Sowad no dona senyals de vida, m'hauré de posar a endrapar per tal d'activar la circulació de la sang, com a mínim la del meu estómac.

06/03/2011

Un altre dia que s'ha llevat fabulós. Les previsions diuen que a la tarda podria ploure, però de moment el sol peta amb força. Ja hem esmorzat. Avui una nova versió del pa amb tomàquet amb pernil: pa de *maqla* (del que fan amb la paella de base gruixuda) tovíssim, però una mica torradet per una banda (per tal de donar-li un toc cruixent), puré de tomàquet casolà, oli d'oliva i talls fins de pernil ibèric. I tot això enrotllat. Ah!, i per acabar, i de postres, la necessària dosi de pa amb mantega *bildiya* (la feta a casa) i una mica de mel.

Ara estem endreçant per poder marxar aviat cap al soc del diumenge. Valdrà la pena recrear-nos en el camí, ja que, tal com sabem pel dia de la nostra arribada, la muntanya, els boscos i els camps estan preciosos; tot està d'un verd intens, tot i que encara no s'ha produït l'explosió de flors de què vam ser testimonis l'any passat, que va ser un any excepcionalment plujós. En Lluc ha posat a punt la càmera per si hi ha algun espectacle que calgui immortalitzar. Fem una mica de temps per veure si finalment avui arriba la informal de la Sowad. Ahir es va presentar a quarts de tres (havíem quedat entre les nou i dos quarts de deu) i ja no va poder fer la feina que li estava reservada perquè, atès l'ús desmesurat de l'aigua que fa d'habitual, era impossible que l'escala pogués eixugar-se abans d'acabar el dia. Acabo de parlar amb ella i sembla que avui ho té una mica més clar. La deixarem a casa fent l'escala, la terrassa i les habitacions del pis de sota, que ja anem posant a punt per rebre les visites.

En aquest punt haig d'aclarir que el tema de la Sowad em resulta una mica delicat. Jo no trobo necessari tenir ningú per netejar allò que embrutem nosaltres. Som només dos i no fem gaire merder. D'altra banda, vivim en una mena d'estudi, sense cap separació, i joestic tot el dia a l'única

taula de la casa treballant a l'ordinador; per tant, la presència de la Sowad em suposa més aviat un destorb. Però sabem que ella necessita els diners i que per a nosaltres el seu sou és perfectament assumible. És així que, ja fa temps, vam acordar amb ella que vingués per netejar l'escala, la terrassa i el pis de sota, que nosaltres no ocupem, però del qual ocasionalment fem ús per allotjar les nostres visites.

Ara mateix en Lluc espia el tipus que viu a la cofurna que veiem des de la finestra de la cuina. Després que li derriuïssin una part del sostre (ignorem completament amb quines intencions), sembla que ara ha instal·lat un gran plàstic en forma de tendal per tal de poder continuar aixoplugat. El que ens en crida més l'atenció és la seva meticulositat i la seva perseverança, el fet que l'home cada dia s'arregla el seu habitacle amb tota la cura del món, com si aquell cau fos un apartament d'allò més acollidor. L'home s'ha fet un porxo amb una manta, s'ha instal·lat una tauleta de càmping a la plataforma d'un metre quadrat que té com a entrada i s'ha plantat menta i uns quants tubercles en unes llaunes. Fins i tot s'ha col·locat un atrotinat para-sol de platja al replà superior (l'únic tros de teulada que li queda). Una nit, abans de marxar cap a casa per Nadal, en Lluc va veure com uns homes li feien una visita, només acabat d'instal·lar. Li va semblar que l'estovaven i va baixar del terrat tot alarmat per explicar-m'ho. Des de llavors que l'observem i que ha esdevingut un misteri per a nosaltres. La nostra versió de la pel·lícula és que està de lloguer i que els propietaris volen que marxi. La resta de les habitacions de l'edifici on viu semblen estar derriuïdes o en un estat ruïnós; per això pressuposem que tenen altres plans per a l'immoble. Però l'home sembla aferrat a la seva cova de tres per dos metres, al mig de la devastació total. En fi, d'entrada el tipus ens cau bé: viu i treballa al seu tuguri; porta una vida tranquil·la; elabora rèpliques en miniatura de la típica porta de les cases de Xauen (de les que venen a les botigues per als turistes), i no para mai. Ahir, amb la pintura que li va sobrar de les figuretes, va decorar-se el marc de la porta d'accés a casa seva i s'hi va dibuixar un arc. Quina moral, el tio! Cada dia treu a ventilar les seves poquíssimes pertinences al replà que li fa d'entrada, de terrassa i de porxo. Per accedir a aquest ha de pujar a través d'un forat mitjançant una escala de fusta de pintor apuntalada sobre una pila de runa. En fi, tot comoditats i facilitats: una ganga! Però aquest no és, de cap manera, un cas excepcional aquí a Xauen.

I res, com que la Sowad no arriba, jo vaig a estendre i ens disposem a marxar.

08/03/2011

Avui, en canvi, s'ha llevat un dia lletjot, fredot i ennuvoladot, com diria un popular presentador del temps. I, tot i així, amb la moral positiva, m'he embolicat a rentar els llençols. Segur que el dia s'acaba arreglant.

El diumenge ens ho vam passar de primera al mercat de Suq al-Had. Tot va anar tal com ho havíem previst. Va fer un dia de nassos. Jo vaig suar com una energúmena, equipada com anava amb leotards, mitjons de llana i samarreta de franel·la. En fi, l'efecte sauna que tan bé va per a la pell. Vaig trobar el tagín i el braser gegants que cercava. Preciosos! I, és clar, els vaig comprar. Ara els tinc aquí, tot untat amb oli, a punt per portar-los a l'Abdessalam perquè me'ls fornegi aquest vespre i quedin a punt per fer-los servir sense por que se m'esquerdin.

Al mercat vam comprar una pila de coses: taronges gegantines, d'aquelles autèntiques, amb la pell gruixuda i mat, i dolces i sucoses d'allò més; un quilo de pèsols (que en Lluc va prometre desgranar), pebrots verds i vermells, maduixots i, per últim, mig quilo de dàtils llefiscosos i, segons la meva percepció, protegits de la intempèrie per una pàtina de pols i ronya que no va impedir que ens els anéssim menjant d'aperitiu al llarg de la passejada. Segons el meu parer, a hores d'ara ja devem estar immunitzats d'intoxicacions puntuals, perquè de moment no hem patit ni erupcions pustulítiques ni gastroenteritis fulminants de cap mena.

En Lluc es va haver de reprimir a l'hora de fer fotografies al mercat, tot i que no hi ha un metre quadrat que no sia digne de documentar, perquè a la gent, tal com calia esperar, no els agrada gens ni mica que se'ls immortalitzi per aquesta via. En fi, jo vaig haver de fer unes quantes compres extra com a excusa perquè se li permetés prémer el gatell de la seva Pèntax amb un resultat memorable. Entre altres objectes sense gaire valor, vaig comprar

una *kurziya* tradicional de les que porten les dones gebal·lines. Es tracta d'una llarguíssima tela de llana o cotó que es col·loca a mode de cinturó, però que té múltiples usos pràctics. Les dones s'enrotllen la tela al voltant de la cintura i, a cada volta, hi amaguen allò que no volen dur a les mans, des d'un bitllet de 20 dirhams fins a una peça de fruita. Pensada per poder tenir les mans lliures quan van a treballar al camp, amb la *kurziya* també s'hi entrelliguen els bebès a l'esquena. La meva és de llana de colors cridaners, com les que porten moltes de les pageses quan vénen a Xauen, però la més fàcil de trobar a les botigues és la versió de cotó de color negre i amb sanefes blanques i vermelles. La vaig comprar bàsicament perquè en Lluc pogués fer fotografies a les parades (en va aconseguir una de barrets que és guapíssima). D'altra banda, havia mirat de comprar aquesta peça a Xauen altres vegades i sempre m'havia semblat massa cara. Aquesta la vaig aconseguir per cent vint dirhams (dotze euros). És preciosa, està teixida amb teler artesanal i la penso posar damunt d'una taula llarga, penjant per les dues puntes.

El passeig pel mercat ens va obrir la gana, així que a quarts de dues ja sèiem a la taula del restaurant. Vam dinar el millor fetge de xai a la brasa que mai havíem menjat, tot cobert amb una fina capa de greix cruixent i acompanyat de patates fregides i pa de forn de llenya. Un autèntic luxe! El restaurant que freqüentem és la mínima expressió d'un local d'aquesta mena: quatre o cinc taules cobertes amb un hule, situades al costat de la carretera, amb una font a un lateral on rentar-se les mans. No hi ha coberts (cosa habitual als locals senzills, atès el costum de menjar amb les mans de la població marroquina) i el got de l'aigua (que sempre és oferta lliurement a tothom, clients o vianants) és compartit per tots els comensals. Això no impedeix que la seva carn (aquests restaurants de carretera fan la funció de carnisseries a les zones rurals) sigui tendra i exquisida, que el seu pa sigui acabat de fornejar amb llenya i que les persones que el regenten siguin d'una amabilitat infinita.

Ahir dilluns vam anar a Tetuan. Després de la meva reunió amb els professors de la universitat, que va anar força bé, i ja tornant cap a Xauen, vam endinsar-nos en el terreny dels comerciants de llenya, al costat del mercat de bestiar, i vam aconseguir omplir el maleter del cotxe amb mitja tona de troncs (ja no ens en quedava ni un i hi ha previsions de pluja imminent) per la mòdica suma de deu euros. Ara en Lluc es passarà un parell de dies transportant llenya, cosa que a ell el mantindrà ocupat i en forma, i a mi tranquil·la davant la pantalla del meu ordinador.

El tipus de la cofurna continua la seva activitat frenètica per fer de la seva cova un lloc acollidor. No ha parat ni un dia de fer-hi millores. Diumenge vam descobrir que havia penjat una jardinera amb flors (raqúitiques, és clar) al costat del marc de la porta acabat de pintar. Ahir al matí va estar pintant tota la façana de color blau cel amb una escombria. Quan vam arribar de Tetuan ja ho tenia tot acabat i havia pintat també la mica de mur de la terrassa superior amb color rosa. La veritat és que no podem deixar de mirar-lo. S'ha convertit en el nostre *reality show* particular, i és que, asseguts a la taula on mengem i jo treballo, el seu habitacle queda emmarcat per la nostra finestra de la cuina. Ara mateix, si em giro, el puc veure assegut a la minúscula taula de l'ínfim porxo en el qual fa vida. Ignoro si nosaltres som també la seva televisió particular, però, d'entrada, sembla massa atrafegat per parar atenció en allò que passa a la nostra cuina. Ja hi ha la resta del poble per ocupar-se de nosaltres! I res, en girar-me per controlar els avenços del nostre veí esteta, m'he adonat que ha sortit el sol. Aprofitaré per sortir a la terrassa a escalfar-me una estona.

09/03/2011

Avui ens fa una merda de dia. No deixa de caure un plugim fastigós i el poble i les muntanyes han desaparegut sota la boira. Això sí, ens hem atipat com el Carpanta esmorzant pa amb mantega i ens sentim en pau amb el món. El que fa una panxa plena!

No hi ha res a comentar: un dia com molts d'altres.

10/03/2011

Finalment ahir es va anar arreglant el dia i fins a la nit no va tornar a ploure. En Lluc, ingenu, esperava que anéssim a berenar a la pastisseria, però no hi havia pas tantes coses per compensar, amb el dia mig arreglat, de manera que es va haver de resignar a quedar-se a casa prenent un te i unes pastes que ell mateix havia anat a comprar. Avui torna a ser dijous, dia especialment entretingut. Al matí, mercat, i al migdia, peix i calamars de llepar-se els dits al restaurant de la zona nova. Tot amanit amb cops de vent fort (la qual cosa vol dir: correm cap a la terrassa a col·locar bé el plàstic que, instal·lat sobre la claraboia, ens protegeix de la pluja) i xàfecs traïdors, de manera que també he hagut d'estendre, treure i reestendre la roba en repetides ocasions. D'acord, però; accepto que és una manera interessant i fàcil de mantenir-se en forma, escales amunt, escales avall.

Avui al mercat hem comprat un quilo de petites llimones verdes que ens tenen la casa aromatitzada, un parell de manats de bledes tendríssimes, un tros de carbassa preciós, un quilo i mig de plàtans nans i un quilo de taronges sucoses, a l'estil de les de l'altre dia a Suq al-Had. Hem sortit a passejar al matí, però cadascú per la seva banda. Fantàstic. Jo m'he fet tota la medina en els dos sentits i m'he aturat a totes i cada una de les botiguetes del barri de Souika, l'antic call, amb la resultant odissea de no comprar res de res.

Havent dinat, i de tornada cap a casa, hem passat per la pastisseria Aziz, avui sí, i no ens hem pogut resistir a comprar una capsa plena de pastissets. En Lluc ha pogut embafar-se tot el que ha volgut i dir, una vegada més, que d'aquests no en torna a demanar mai més. Doncs molt bé! Hagués demanat coses més senzilles, tal com he fet jo!

El tipus de la cofurna ens té preocupats. Al matí, Déu n'hi do quins atacs de tos que li agafen. Avui fèiem apostes entre pulmonia doble i pleura aguda.

No ho sé, però potser deu tenir raó en Lluc quan diu que tot és producte de passar-se la nit fumant. Això sí, una vegada s'ha pres un parell de tes, li passa tot, a l'home. Hem observat que ja s'ha fet la instal·lació elèctrica (a la nit s'hi percep una suau llum que prové de l'interior de la cambra), però tenim clar que no té aigua corrent. Cada dues hores el veiem, tetera en mà, fent viatges cap al carrer. Cap a la font, és clar. I això que pujar a la seva parcel·la té delicte. Ha de pujar per una escala que, malgrat no veure'n els detalls, intuïm complicada; a continuació, ha de caminar i saltar per sobre de les teulades de tres cases i fer un saltiró final per tal d'accedir al minúscul replà de la seva terrassa porxo. En fi, que no estem del tot segurs que la tetera arribi gaire plena després de cada un d'aquests periples. Però no m'estranyaria gens que aviat aconseguís un bidó, amb el ritme de millores que porta l'home.

I res, a la tarda treball a l'ordinador i pluja agradable. Cap a les quatre hem sentit *zaghrifs* (xiscles aguts) i cants, ens hem abocat de seguida a la finestra que dona al carreró de la mesquita i hem vist una comitiva de noies que, engalanades amb gel·labes de colors, es dirigien cap al *hammam* de la plaça d'Haouta. Encapçalaven el grup dues nenes amb fanalets d'espelmes a les mans. I no érem els únics a les finestres del barri; veïns i veïnes han corregut a mostrar la seva alegria davant l'imminent enllaç matrimonial. I és que aquesta és la primera "celebració" del casament marroquí: la núvia porta a terme una sessió especial de *hammam* en la companyia de les seves amigues i parentes, durant la qual, entre molts altres tractaments de bellesa, li és aplicada la *henna* a les mans i als peus. Aquest acte és considerat una mesura de protecció contra el mal d'ull, però sobretot esdevé un ritus de purificació: la noia efectua amb aquest el seu trànsit de la vida de nena a la de dona adulta.

Com que en Lluc s'ha passat el vespre posant llenya al foc, també nosaltres estem calents com a dins d'un *hammam* (només ens faltaria una mica de baf). Acabem de sopar, així que ara toca una fumejant infusió de marialluïsa i, després, a veure una pel·lícula a l'ordinador, ben arraulits dins del llit i amb l'agradable so de la pluja caient damunt la nostra claraboia plastificada.

Però no tot són alegries aquí: se'ns ha acabat la mantega i hem oblidat d'anar a comprar-ne. Demà, esmorzar de pobres!